

Motion till riksdagen 2020/21:3984

av **Linda Lindberg m.fl. (SD)**

med anledning av prop. 2020/21:163 Förebyggande av våld i nära relationer

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i 5 kap. 11 a § socialtjänstlagen bör förtydligas att arbetet också ska innefatta de som uppvisar ett våldsamt beteende, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt hjälplnummer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt kompetenscentrum och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om boendeform för våldsutövare och tillkännager detta för regeringen.

Våld i nära relation – ett stort samhälls- och folkhälsoproblem och ett brott mot mänskliga rättigheter

Regeringen har som uttalad ambition att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, vilket uttrycks i det sjätte av de jämställdhetspolitiska delmålen. Ambitionen är både bra och välbehövlig, och Sverigedemokraterna delar regeringens ståndpunkt i denna viktiga fråga. Arbetet kan inte läggas åt sidan förrän våldet bekämpats och en nollvision är uppnådd.

Sverigedemokraterna har under lång tid lyft problematiken kring såväl hedersrelaterat våld som kvinnors allt större utsatthet i stort. Enligt Brottsförebyggande rådets statistik polisanmäldes 23 200 fall av misshandel av kvinnor över 18 år under 2020. I 80 procent av fallen var kvinnan bekant med förövaren. Dessutom anmäldes 1 530 fall av grov kvinnofridskränkning. Men mörkertalet är stort eftersom en stor andel våldsutsatta aldrig anmäler de övergrepp som de utsätts för i den nära relationen. En uppskattning är att runt en fjärdedel av våldet i nära relationer polisanmäls.

Det lagförslag som nu lämnas är en bit på vägen men långt ifrån tillräckligt. Trots att Sverige toppar listorna över världens mest jämställda länder är mäns våld mot kvinnor fortsatt ett faktum. Varje år dödas flera kvinnor av män som de har eller har haft en relation med och allt fler barn vittnar om våld i hemmet, vilket inte minst påverkar barnets psykiska välmående men också begränsar barnet till en god utveckling och tillvaro.

Det är också viktigt för oss att i sammanhanget framföra att stöd och hjälp som i dag finns för utsatta och brottsoffer inte heller är fullt utvecklat och tillgodosett. Det är av stor vikt att även det arbetet fortsätter att utvecklas och att de båda insatserna inte på något vis går att kompromissa om.

Proaktivt arbete

Det bästa sättet att undvika våld är att stävja det innan det utövas. Det proaktiva arbetet behöver lyftas in i alla samhällsinstanser så att arbetet med att förhindra våld ständigt pågår men också med att förhindra att våldet upprepas. Således behöver arbetet fokuseras på både förövare och offer och ha som syfte och mål att våld inte ska utövas. Det förslag som regeringen nu lägger fram kan till viss del förebygga att våld upprepas men det är tveksamt om det träffar målet om att verkligen förebygga fullt ut. När regeringen i lagtext formulerar sig om att socialtjänsten ska verka för att en person som utsätter eller har utsatt någon ändrar sitt beteende, så blir det snarare ett arbete för att undvika att våld återupprepas. Av den anledningen anser Sverigedemokraterna att vikten av ett proaktivt arbete tydligare ska framgå i lagtexten, dvs. att till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som uppvisar ett våldsamt beteende, utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende.

Det behövs helt enkelt tidiga insatser i det förebyggande arbetet om det ska ge de resultat vi avser. Även Folkhälsomyndigheten delar vår bedömning att insatserna i mångt och mycket är sekundärpreventiva, dvs. förebygger upprepning av redan inträffat våld. Myndigheten framhåller likt Sverigedemokraterna att primärpreventiva insatser för att förebygga våld är viktiga.

Ett nationellt hjälpnummer för våldsutövare

Ett våldsamt beteende är för många förknippat med ångest, skuld känslor och förnekelse samt att man många gånger frångår sig ansvar för våldet. Inte sällan är våldsutövandet självupplevt. I den undersökning som gjordes i Utredningen om återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (SOU 2018:37) framkom det att minst hälften av de män som intervjuats beskrev att våldet gått i arv. Majoriteten uppgav att de hade vuxit upp med en våldsam far. Innan individen gått över gränsen, och beteendet i någon mening normaliserats, behövs det vägar till hjälp. I det proaktiva arbetet är det viktigt att samhället är närvarande för att möta de som är medvetna om sitt utåtagerande sätt.

I propositionen framhåller regeringen att när det gäller personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld kan det variera vilken typ av insats som kan vara verksam för olika individer och att detta är upp till varje kommun att utforma så de på bästa sätt möter de behov som finns. Det kan t.ex. röra sig om telefonrådgivning eller motiverande

samtal. Sverigedemokraterna kan instämma i att kommuner ska möta de behov som finns, men när det kommer till telefonrådgivning och motiverande samtal vill vi se ett nationellt hjälpnummer där en samlad kompetens finns att hantera och bemöta individen. Ett nationellt hjälpnummer för våldsutövare bör skyndsamt inrättas, där information och stöd ges men även att det finns en kedja av åtgärder som kan kopplas in för den enskilde. Detta förslag framförs också av den nationella samordnaren i utredningen Våld i nära relationer – en folkhälsofråga (SOU 2014:48).

Inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum för forskning, förebyggande arbete och insatser för våldsutövare

De som utsätter närstående för våld är en heterogen grupp. Det finns de med missbruksproblem och andra som behöver kvalificerad psykiatrisk vård. En del är förutom sitt våldsutövande väl fungerande personer i samhället, och andra utövar våld mot såväl andra som närstående, medan vissa är våldsamma endast i sina nära relationer. Utbudet av insatser behöver därför vara mycket brett – alltifrån de som behöver omhändertas av Kriminalvården, rättspsykiatri eller andra myndigheter till de som behöver någon form av kvalificerade vård- och behandlingsinsatser. Ibland kan enklare samtalsstöd och andra insatser av mindre ingripande karaktär vara tillräckligt.

De modeller som används i Sverige i dag är ofta hämtade från andra länder eftersom forskning som rör insatser för våldsutövare görs i väldigt liten omfattning i Sverige. Socialstyrelsen har dock genomfört några analyser där resultat tyder på att flera av dessa program visar på försiktigt positivt resultat men svårigheter med hur man ska mäta effekterna av insatserna påpekas bl.a. i SOU 2015:55.

Detta betyder att vi i dagsläget inte har en helhetsbild av hur behandlingen ser ut och fungerar och det finns en teoretisk spridning liksom olika idéer om vad som är verksamt i behandling. Hanteringen av våldsutövare i Sverige har tidigare haft sin tyngdpunkt kring våld som ett brott och kretsat kring kriminalvård (SOU 2015:55); därför är det för oss angeläget att forskning görs och att det stöd och den vård som socialtjänsten nu åläggs bygger på evidensbaserade metoder.

Vi ser också likt Stockholms universitet att det finns risk att behovet av kompetensutveckling underskattas. Bland dem som arbetar med målgruppen våldsutövare ute i landet finns en stor efterfrågan på metodstöd och kunskapsutveckling. Arbetet ute i landet har till stora delar utvecklats genom engagerad personal som via kortare utbildningar sedan tillsammans med sina kommuner på egen hand utvecklat metoder och arbetssätt.

En samhällsfunktion som prioriterar, utvecklar och samordnar arbetet med insatser till våldsutövare är också starkt efterfrågad. Det behövs därför en gemensam plattform för hur arbetet framöver ska kunna bedrivas på ett effektivare sätt ute i landet än vad som görs i dag, i synnerhet om man på riktigt vill nå goda resultat. Även om vi har ett flertal organisationer och verksamheter som framgångsrikt arbetar med frågorna så finns det helt enkelt ett behov av en samordnad enhet. Det handlar inte bara om behandlingsmetoder utan gäller även olika arbetssätt för att upptäcka våldet och tillvägagångssätt för att hantera ärenden där våld förekommer eller misstänks förekomma och som behöver utredas och dokumenteras. Men även forskning kring olika metoder är eftersatt.

Med den föreslagna lagändringen ökar ansvaret inom socialtjänstens arbete att få personer som utsätter eller har utsatt någon annan för våld att ändra sitt beteende. Det är för oss prioriterat och viktigt att personal ges rätt redskap och metoder och den kompetensutveckling som krävs för att på ett adekvat sätt kunna hantera komplexa och oroliga situationer. För att ett kunskapslyft bland personalen ska kunna tillgodoses men också för att det ska bli en likvärdig tillgång till olika metoder, utvecklade riktlinjer, vägledningar och andra beskrivningar av hur socialtjänst och hälso- och sjukvård kan och bör arbeta med dessa frågor, så anser vi att ett nationellt kompetenscentrum ska inrättas.

Beslut om barns vistelse i skyddat boende och inrätta krav på boende för våldsutövare

Cirka 6 200 barn i Sverige bodde på skyddat boende mellan den sista juli 2018 och den 1 augusti 2019. En flytt till ett skyddat boende är för många det enda sättet att få skydd från en våldsam förövare.

Socialtjänsten beviljar bistånd för mammornas vistelse i skyddat boende. Skyddat boende som insats är med andra ord inte reglerat i socialtjänstlagen som en egen boendeinsats för barn, och boendet har inga grunduppdrag som är kopplade till barnet. Vad vi ser som problematiskt här är att barnet inte får ett eget biståndsbeslut utan placeras som medföljande till en vårdnadshavare, oftast mamman.

Enligt Bris är den största gruppen som placeras i skyddat boende som medföljande med sin mamma yngre barn. Majoriteten av de barn som vistas i skyddat boende har utländsk bakgrund, och många av barnen lever i hedersrelaterat våld och förtryck.

Socialtjänsten har alltså inget krav att göra uppföljningar vare sig före, efter eller under vistelsen då ett barn bor i ett eller flera skyddade boenden. Det ställs inte heller krav på boendet att göra vare sig genomförandeplaner eller risk- eller skyddsbedömningar för barnen, något som oftast genomförs för kvinnorna. Det ställs inte heller lagstadgade krav på dokumentation kring barnen som vistas på boendet. Avsaknad av lagkrav leder till att barnen i vissa fall inkluderas och i andra fall inte. Konsekvensen av denna ordning är att möjligheten till stöd och behandling ser olika ut för olika barn, trots likartade behov och trots samma rättigheter.

Barnkonventionen slår fast att alla barn har samma rättigheter att växa upp under trygga förhållanden, att utvecklas och att skyddas mot övergrepp och utnyttjande. 6 och 19 kap. är särskilt viktiga att beakta när det gäller barn som har utsatts för eller bevittnat våld. Regeringen framhåller också i det åttonde långsiktiga målområdet Skydd, stöd och behandling för barn som utsätts för mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck, att samhällets insatser för flickor och pojkar som utsätts för mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck ska vara likvärdiga och av god kvalitet. Tillgång till skydd, stöd och behandling ska öka. Detta stärker därmed vikten av det vi framför.

Sverigedemokraterna anser således att i de fall då en våldsutsatt person med barn placeras på ett skyddat boende är det av yttersta vikt att beslut om barnets boendeinsats likaså ska fattas, för att säkerställa att även barnet får det stöd och den behandling som är adekvat. Vi ser också ett behov av att krav på dokumentation, för det barn som vistas på boendet, lagstadgas.

I intervjuer som Bris har gjort med ett antal barn som vistats på skyddade boenden framkommer det tydligt att barn anser det som orättvist att de tvingas flytta medan deras våldsutövare stannar i hemmet och på orten. Barn saknar sina vänner, sin skola och sitt hem. Detta är en problematisk knut att tillgodose och i de fall en våldsutövare inte på frivillig väg kan tänka sig att flytta så finns det få andra alternativ än att de utsatta tvingas söka skydd på annan ort eller i annat boende. Men i de fall en våldsutövare eller utåtagerande person ber om stöd så bör det också finnas boendeform och stöd för denne. Dels i det proaktiva och förebyggande arbetet med att minska våld i nära relationer men också i att möta de barn som tvingas flytta från hem och ort. I en sådan boendeform ska det likt skyddat boende finnas personal, stöd och hjälp att tillgå. Detta förslag lyfts också fram i utredningen SOU 2018:37 som menar att kommunerna bör erbjuda tillfälligt boende i första hand till våldsutövare, när personer inte längre kan bo tillsammans.

Linda Lindberg (SD)

Clara Aranda (SD)

Per Ramhorn (SD)

Carina Ståhl Herrstedt (SD)

Christina Östberg (SD)